

Dimitrije Mitrinović

# ČETIRI POLA

Sam čovek jeste obrazac organizma. Pojedinaac je jedna celina, a ipak je sastavljen od mnoštva različitih funkcija unutar svog tela, od kojih svaka služi celom čoveku.

Čovečanstvo i planeta Zemlja jesu jedan organizam. Zemlja izdržava čoveka, svi različiti oblici živih bića podržavaju se međusobno, a Zemlja ih sve izdržava. Na planeti postoji beskonačna raznolikost života, a postojanje svake vrste života zavisi od neke druge vrste. Ne samo da je pojedinac jedna celina a čovečanstvo takođe celovitost, već ova celina takođe obuhvata prošlost, sadašnjost i budućnost Zemlje i čoveka.

Ovaj obrazac jedinstva odražava se unutar Čovečanstva u njegovim odnosima sa bližnjima. Porodica postaje središte gde se ovi odnosi prvo iskuse. Porodica odražava širi obrazac celine Čovečanstva, porodice Čoveka.

Čovek je sad dovršio svoju biološku evoluciju. Njegov fizički razvoj je ostvaren, a cilj ovog razvoja, dostizanje svesti, dovršen je. Svaki pojedinac je potpuno svesno biće, jedinstveno u stvorenom svetu. On sad pred sobom ima dosezanje samosvesti i vršenje slobodne volje. Po prvi put u istoriji Čoveku je na raspolaganju sloboda da sopstvenom voljom deluje na događaje. Kriza Eona je činjenica da će budućnost biti sopstvena budućnost Čovečanstva, stvorena njegovom sopstvenom vizijom toga kako treba živeti život.

On može sad, sticanjem samosvesti i slobodne volje te sopstvenim trudom, da promeni društvene odnose koji su mu služili tokom njegove evolucije i s kojima se još ponašao. Ali odanosti svojoj rasi, klasi ili polu i dalje dominiraju njegovim stavovima. On još ne uviđa da se, zarad jedinstva celine Čovečanstva, ove odanosti moraju prevazići.

Odnosi unutar porodice jesu osnovni. Razlike uzrasta i pola posmatraju se kao podrazumevane, i potrebe svakog pojedinca zadovoljavaju se unutar porodične jedinice. Tradicionalno je otac porodice dobavljač, a majka ona koja razdeljuje, starajući se da svako dobije pravedan deo prema svojim potrebama.

Deca su potrošači – uzimaju ono što im se daje bez plaćanja. Ni od jednog deteta se ne traži da plati za to što prima. Besplatno se daje i besplatno se prima.

Koje god da su razlike u rasi, klasi, uzrastu i polu, ostaju osnovne potrebe za hranom, odećom i smeštajem. Resursi Zemlje, Čovekova veština i darežljivost koja se ukazuje u prirodnoj porodičnoj jedinici mogu obezbediti da svi dele jednako ono čega ima.

Kroz celu istoriju Čovekov razvoj zasnivao se na razlikovanjima rase, klase, pola i uzrasta. Kroz ove razlike stičemo fundamentalna iskustva našeg života. Istina je da razlike u rasi postepeno postaju manje istaknute. Rase se mešaju, a razlike između klasa blede. Ali od razlika uzrasta i pola ne možemo pobeći. Rođeni smo kao muško ili žensko i normalno se razvijamo od detinjstva do starosti.

Postoje drugi istaknuti uticaji u našem životnom iskustvu kao što su naša religija i kultura u kojoj živimo. Ako smo rođeni ili živimo na Istoku ili Zapadu, na Severu ili Jugu planete, religija i kultura te oblasti imaju uticaja na naše živote.

Nije priznato da uz muški i ženski pol postoje dva druga zasebna životna iskustva. Dete je treći pol, kako je izjavio Georg Grodek. Dete nije ni muško ni žensko u svojim ose-

ćanjima. Dok ne dostigne pubertet, njegovo iskustvo je iskustvo ljudskog bića. Postoji tendencija da se prema detetu ophodi kao prema malom muškarcu ili maloj ženi. Ignorisa-  
lo se kako ono vidi život i šta bi stvarno htelo od njega.

Četvrti „pol” je Genije, onaj koji putem empatije i razumevanja poznaje u sebi život-  
na iskustva oba pola, a takođe i jedinstveno iskustvo detinjstva. On zarad obogaćenja  
svih donosi u sadašnjost većitu prošlost i većitu budućnost. Ovo nije talenat. Talentova-  
na osoba je ona koja je postigla izvrsnost u određenoj sferi. Genije vidi životnu celinu i  
čovečanstvo kao jedinstvo i koristi svoj dar za dobrobit svih.

Ne možemo zavisiti od Prirode u tome da će nastaviti da nas opskrbljuje ovom super-  
iornom vrstom.

U budućnosti Genije mora biti svesno negovan. On mora postati norma ljudskog  
života. Ali to isto tako moraju i pravi muškarac, prava žena i pravo dete. Ako se ove oso-  
benosti ne prepoznaju, ako ima tendencije da se olako prelazi preko svačije jedinstvenosti  
pre nego što se njegovo iskustvo asimiluje, život siromaši, a smisao mu se gubi.

## SVET DETETA

Dete još nije ozbiljno shvaćeno u Čovekovom sociološkom proučavanju samog sebe.  
Psiholog je prepoznao dečji element u ljudskoj duši, ali negativno. Egzibicionizam dete-  
ta, iracionalni zahtevi koje postavlja zajednici, njegova usredsređenost na sebe, njegova  
surovost – sve ovo je prepoznato kao infantilno ponašanje kod osoba koje nisu bile spo-  
sobne da se prilagode svom okruženju. Na osnovu proučavanja dečjeg ponašanja psiho-  
lozi su nam pokazali dosta toga šta *ne treba* da radimo ako težimo da postanemo normal-  
na ljudska bića. Ali mudri ljudi drugih doba preporučivali su nam dete kao primer nor-  
malnog društvenog ponašanja.

Šta je to što moramo da naučimo od deteta? I iz našeg sopstvenog iskustva detinj-  
stva? Zašto volimo decu? Je li to zato što su ljupka i nežna? Je li to zato što u njima ponovo  
doživljavamo stanje poverenja koje smo izgubili? Šta je mudrost deteta? Šta je uzrok tog  
poverenja?

Dete je osoba koja još nije modifikovana u svojoj svesti ograničenjima i grupisanji-  
ma koja joj organizovani društveni život neminovno mora nametnuti.

Dete ne misli. Ono ne dela. Ono se samo igra. Šta je igra za nas? Je li to popušta-  
nje u svrhovitoj delatnosti, odmor od posla, beg od životnih teškoća i od neophodnosti  
mišljenja i činjenja? Ili je to suštinska i kontinuirana aktivnost normalnog čoveka?

Dete eksperimentiše bez stida. Ne sprečavaju ga ozbiljne sugestije iz prošlosti o tome  
šta treba da mu se sviđa. Nema ničega na šta se može osloniti sem sopstvenog iskustva,  
nije još stiglo dotle da sumnja u adekvatnost sopstvenog iskustva da ispuni zahteve njego-  
ve duše. Ono što oseća kao vredno, njemu *jeste* vredno, bez obzira da li mu je to od koristi  
ili ne. Ideja „gubljenja vremena” ništa mu ne znači. Kada bi moglo da odgovori na prigovor  
svom ponašanju zbog ovoga, moglo bi da odgovori „vreme je iskustvo”. Šta drugo i može  
biti, jer bića koja nisu svesna svog iskustva nisu svesna vremena. Stoga je jedini način da  
se gubi iskustvo taj da se ono ignoriše, a to je ono što odrasli uglavnom rade, sa svim svo-  
jim poslovima.

Skloni smo da zavidimo detetu na njegovoj slobodi od unutrašnjih ograničenja odgovornosti. Čak i kada želimo da budemo odgovorni, žalimo za spontanošću za koju mislimo da smo morali da je žrtvujemo zarad odgovornosti. Ali dete je spontano jer je njegova priroda da takvo bude i da se slobodno izražava.

Dete ne zna dovoljno o prošlosti. Ali ovo obožavanje istorije mora da se prevaziđe. Ono što se još nije desilo postaće važnije za buduće smernice od onog što se desilo. Dete je oslobođeno prisile da ponavlja ono što se desilo. Stoga u obrazovanju dece treba da je naglašenija buduća Utopija nego vizije kralja Artura, Vilijema Osvajača ili Julija Cezara.

Dete je Ljudska Duša. Dete je spontano samo onda kad se ne boji drugih ljudi. Kad se slažemo sa sopstvenom dušom i s drugim ljudima, kao što je slučaj sa srećnim detetom, tad nam nije teško da budemo i spontani i odgovorni.

Takođe treba da pazimo da ne potcenimo detetovo postignuće u tome da bude srećno. Ali kada razmotrimo koliko mnogo dete upija, razvrstava, razjašnjava i shvata u mnoštvu iskustava koje sreće po prvi put, moramo dosta te sreće pripisati uspehu njegovih napora da se prilagodi okruženju.

Kada naučimo od deteta da ozbiljno i nepristrasno uzimamo naše okruženje i njegov uticaj na nas, moći ćemo da razvrstavamo, razjašnjavamo i shvatamo značenje onog što nalazimo u sadašnjem iskustvu. Dete živi samo u sadašnjosti. Odrasla osoba živi sasvim malo u sadašnjosti. Ona je obično zabrinuta zbog budućnosti ili razočarana zbog prošlosti. Kakve god da su joj emocije, verovatnije je da će one više biti vezane za budućnost i prošlost nego za sadašnjost.

Ako živimo u sadašnjosti poput deteta, bićemo sposobniji da donosimo mudre sudove o prošlosti i da se mudro ponašamo u budućnosti.

Suštinski pojam dečje duše jeste neprekinuta sloboda. Ali civilizacija je preokrenula slobodu u libertinstvo. Suština deteta je „želim red koji ne sprečava slobodu“, ne „ne želim nikakav red“. Dete je postalo iskvareno, ono je imalo previše reda i sad je „protivu vlade“ ili je „važno“. Dete treba da se „uklopi“, ne da bude važno.

Činjenica da deca, sredovečni i stari imaju sasvim različita životna iskustva i da imaju suštinski različite uloge u ljudskom društvu nije dovoljno uočena. Najgori pokazatelj naše sadašnje civilizacije jeste to što mladi pokušavaju da budu stari, a stari pokušavaju da budu mladi. Doprinos dece i starih svima drugima jeste, ili bi trebalo da bude, duhovan. Aktivni, zauzeti – možda prezauzeti – ljudi srednjeg doba trebalo bi da uče od deteta i od starih.

Dečje iskustvo je jedan od doprinosa bogatstvu života koje ne treba potcenjivati i ignorisati, već ga treba održavati u životu da bi se dodalo našoj poznijoj zrelosti.

Detetu trebaju oba roditelja dok odrasta. Treba mu iskustvo njihove zajedničke ljubavi, a ne samo majčina ili očeva ljubav.

Porodica je obrazac ljudske saradnje. Ona je spojena ljubavlju i naklonošću te postaje centar kroz koji može da se razvija zdravo društvo. Čovek, žena i dete sačinjavaju porodicu i postaju otac, majka i dete. U porodici otac postaje hranitelj, a žena tvorac ognjišta i doma. Oboje brinu za sreću i razvoj deteta.

Ako pojedinac zaista teži da bude slobodan u budućnosti, onda treba uzeti u obzir ono što dete želi. Dete je slobodno od klasne svesti, rasne svesti, samosvesti i svesti o

polu. U prilagođavanju ovim razlikama ono stiče privrženosti i vrednosti ljudske kulture.

Psiholozi, doktori i sociolozi moraju da pogledaju u detetovo srce ako želimo da steknemo ključ budućnosti i ako pojedinac budućnosti nastoji da bude slobodan. Ne uzimamo ozbiljno ono što deca vole i kakav bi svet htela, jer mislimo o njima tek kao o nezrelim odraslima koji su suviše nerazvijeni da bi se njihovo mišljenje uzimalo u obzir.

Dubinska psihologija, psihologija nesvesnog, bila je suštinski doprinos ljudskom znanju, i iz škola Frojda, Junga i Adlera dolazi znanje koje se uzdiglo do otkrovenja i koje daje civilizaciji mogućnost za zdravlje i reformu.

Značaj psihoanalize nije samo u tome što je otkrila nesvesno i izmerila mu dubine. Ona je pronašla nešto konkretnije i proverljivije od toga. U sve tri škole ustanovljeno je da misterija stvarnosti zvana Otac, Majka i Dete nikad ranije nije bila shvaćena u svom osobenom značaju.

Frojdovska škola pokazuje da deca imaju velike teškoće u prvim godinama života od ranog seksualnog početka. Ferenci kaže da je individualni karakter određen u trenutku rođenja. Jung ide još unazad i kaže da je detetov karakter određen u trenutku začeća. Adler kaže da ništa od ovog nije važno. Ono što određuje detetovu sudbinu u životu jeste način na koji se prema njemu ophode na samom početku i kako ga prima ljudsko društvo. Ono što formira njegov karakter nije to što dete donosi u društvo već kakvo obrazovanje dobija u ranim stadijumima života. Ceo život pojedinca određen je do njegove četvrte godine, do trenutka kad prvi put kaže „ja” i od tog vremena nikad se neće promeniti. On je determinisan svojim telom, bilo da se oseća slabo ili zdravo. Njegov temperament ne zavisi od stvarnog organskog kvaliteta slabosti, već više od načina na koji se prema tome ophode i načina na koji dete o tome misli. Od društva i vaspitanja u porodici zavisi karakter deteta. Ciljevi koji su postavljeni pred dete, a koji prevazilaze njegove snage, čine da mu nedostaje hrabrosti da se suoči sa životom.

Dete je samo Čovečanstvo i naslediće Nasleđe. Čovečanstvo će znati da su svi Bogovi dualni kao Mars i Venera. Zato pravi viši Mir, Mir Zenita, jeste kombinovan mir Rata i Mira.

*(S engleskog preveo Nemanja Radulović)*